

Червякова О.Б.

*Національний університет «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого», доцент
кафедри адміністративного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ: ЗМІСТ ТА ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Розвиток інформаційного суспільства в Україні актуалізує потребу у забезпеченні права кожного на створення й накопичення інформації про знання, вільний доступ, користування й обмін нею шляхом цілеспрямованого структурування, перетворення, групування, моделювання, зберігання та використання інформації за її джерелами й користувачами (власниками) у інформаційні ресурси. Створення можливостей для вільного доступу до інформаційних ресурсів є однією із гарантій права на інформацію (ст.6 Закону «Про інформацію»).

Широко використовуючи термін «інформаційний ресурс» (наприклад, у ст.3, 6 Закону «Про інформацію» – національний інформаційний ресурс, інформаційні ресурси), законодавець не дає його повного та всебічного визначення. Так, відповідно до ст. 1 Закону «Про Національну програму інформатизації», інформаційний ресурс – це сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) Проте таке його трактування не враховує загальних ознак інформації, як будь-яких відомостей або даних, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені у електронному вигляді (ст.1 Закону «Про інформацію»). Адже саме впорядкована відповідним чином інформація у своїй сукупності утворює інформаційні ресурси.

За змістом (функціональною спрямованістю) інформація поділяється на інформацію про фізичну особу, довідково-енциклопедичного характеру, про стан довкілля (екологічна інформація), про товар (роботу, послугу); науково-технічну, податкову, правову, статистичну, соціологічну та інші види інформації (ст.10 Закону «Про інформацію»). Вочевидь, що впорядкована та змодельована певним чином зазначена інформація складає різновиди інформаційних ресурсів. Між тим, маємо легальне визначення лише інформаційних ресурсів науково-технічної інформації, як систематизованого зібрання науково-технічної літератури і документації (книги, брошури, періодичні видання, патентна та нормативно-технічна документація тощо), зафіксованого на паперових чи інших носіях (ст.1 Закону «Про науково-технічну інформацію»).

Інформаційні ресурси складаються з інформаційних систем (організовано впорядкованої сукупності інформації, що міститься в базах даних та забезпечуючих її обробку інформаційних технологій та технічних засобів), які обертаються у вигляді інформаційних потоків як національного, так і іноземного походження в інформаційному просторі України. Відсутність закону, який би комплексно охоплював регулювання усіх видів інформаційних ресурсів, які використовуються у нормотворчій та правозастосовній діяльності, негативно відбивається на формуванні інформаційного суспільства в Україні, оскільки унеможливорює порівняння найбільш відкритих та найбільш закритих інформаційних систем. Між тим, в якості таких критеріїв можуть бути використані: наявність даних та спосіб доступу до інформації, її повнота, доступність та достовірність, частота оновлення тощо.

За формою власності інформації ресурси поділяються на такі, що становлять державну власність, власність АРК, спільну власність (держави та комерційних центрів, фірм, організацій), муніципальну, приватну та колективну власність. Метою формування та використання державних інформаційних ресурсів, які мають виключно публічний характер, є забезпечення максимально повного й відкритого надання інформації з цих ресурсів користувачам, і перш за все, громадянам для реалізації їх конституційного права на пошук та отримання інформації. Підстави для обмеження доступу до таких ресурсів визначаються виключно законами (наприклад, ст.21 Закону «Про інформацію», ст.6 Закону «Про доступ до публічної інформації»), серед яких – службова інформація (ст.9 Закону «Про доступ до публічної інформації»). На жаль, положення цих статей у загальному вигляді формують єдині підстави для обмеження доступу до усіх видів інформаційних ресурсів з огляду на наявність конфіденційної, таємної та службової інформації. Між тим, вочевидь кожний вид інформації з обмеженим досту-

пом по-різному впливає на доступність інформаційних ресурсів, створюючи особливий правовий режим їх обігу. Відсутність чітких обмежувальних бар'єрів доступу до службової інформації створює правову невизначеність у цій сфері і призводить до порушення прав громадян на доступ до інформаційних ресурсів через необґрунтоване присвоєння їм грифу ДСК. Тож нагальною є потреба у встановленні необхідного балансу інтересів учасників інформаційних відносин, виходячи з того, що у справжньому громадянському суспільстві статус пріоритетного (первинного) об'єкта інформування, отримувача інформації повинні мати саме громадяни (Речицький В. Відкритість інформації як універсальна вимога//Свобода інформації та право на приватність в Україні.– Т. 1 : Доступ до інформації : hic et nunc!.– Харків, 2004.– С.9-21). В іншому випадку право на доступ до інформаційних ресурсів перетворюється на фрагментарне та безсистемне регулювання методом «випускання пари».